

A KÖZÉPKORI EURÓPA FOGALOMTÁRA

feudalizmus: olyan társadalmi, jogi, gazdasági és politikai berendezkedés, amelyben a hatalom alapját a föld képezi.

pátriárka: a Bizánci Császárság főpapjának elnevezése.

zsinat: egyházi gyűlés.

Hagia Sophia: Szent Bölcsesség temploma.

Codex Justinianus: I. Justinianus császár törvénykönyve.

uradalom: földesurak tulajdonában lévő minden termőföld.

lakótorony: a földesurak lakóhelye, általában az uradalom közepén.

jobbágyok: az uradalom területén lakó, terménnyel adózó parasztok.

jobbágytelek: jobbágyok által használt uradalmi rész (házhely, kert, szántóföld).

házhely: a jobbágytelek azon része, ahol a jobbágyházak álltak.

középkori falu: egymás melletti jobbágyházak alkotta település.

önellátó gazdálkodás: a falvak elsősorban önellátásra való törekvése.

majorság: a földesúr saját használatára fenntartott uradalmi rész.

robot: a jobbágyok kötelező ingyenmunkája a majorság területén.

úriszék: saját jobbágyok feletti földesúri bíraskodás.

kényszerű gazdálkodás: a szántóföld egyik részét bevetik, másikat pihentetik.

háromnyomásos gazdálkodás: a szántóföld egyik részébe tavaszi, másik részébe őszi vetésű gabonát ültetnek, a harmadik részt pihentetik.

ugar: megműveletlenül hagyott, pihentetett földterület.

középkori vár: a földesurak későbbi lakóhelye, amikor a lakótornyot lőréssel ellátott – kezdetben vékony és magas, aztán vastag és viszonylag alacsony – bástyákkal ellátott fallal vették körül, és mellé tornyokat építettek.

várárok: a külső várfal körül ásott hosszú mélyedés.

felvonóhíd: a várárok felett ezen lehetett átjutni a vár kapujához.

román stílus: jellemzője a félköríves mennyezet (boltozat), vastag falak; szűk, kicsi ablakok; megvilágított fali festmények.

plébánosok: a falvak papjai, ők oktatták a népet, tanítottak bűnökről, erényekről.

eretnek: az a személy, aki a vallási tanításokkal szembefordult.

legendák: szentek életéről szóló történetek.

ereklýe: szentek földi maradványa.

egyházi hierarchia: egyházon belül kialakult hivatali sorrend.

főpap: pápa, érsek, püspök.

nép papjai: esperes, plébános.

szerzetesek: zárt közösségekben, szigorú szabályok szerint élő papok.

regula: szerzetesi szabályzat.

kolostor: szerzetesek lakóhelye, ahol kódexeket írtak.

kódexek: kézzel írt, iniciálékkal díszített könyvek.

iniciálé: díszes kezdőbetű.

virrasztás: szerzetesi próbatétel, amelynek során az éjszaka közepén fel kellett kelni imádkozni.

iszlám: Mohamed próféta által teremtetett vallás, megnyugvás Isten akaratában.

próféta: Isten hírnöke.

Kába-kő: Mekkában, ennél a meteorit darabnál hirdette meg Mohamed az iszlám tanítását.

meteorit: űrből lehullott kődarab.

Mohamed futása: Mekka vezetői elűldözték a prófétát, aki követőivel Medinába költözött.

mecset: arab imaház elnevezése.

minaret: a mecsetek mellé emelt torony.

müezzin: kikiáltó, ő hívta a minaretből imára a híveket.

Korán: az iszlám vallás öt alapelvű szent könyve.

irgalmasság: az iszlám egyik alapelve arról, hogy a jó módúak támogassák a szegényeket.

ramadán: az iszlámban a böjt hónapja, koplalás reggeltől estig.

zarándoklat: az iszlámban a mekkai szentély felkeresése.

dzsihád: az arab világ szent háborúja az iszlám védelmében.

határ őrgrófság: frank közigazgatási egység, élén az őrgrof állt.

hűbériség: a feudalizmus, a feudális függés alapja.

A hűbéres hűbérurától bizonyos földterületet kapott, amelyért illetve amellyel urának katonai és egyéb szolgálatokkal tartozott.

vazallus: a hűbérúr hűbéresének elnevezése, aki további kis hűbéreseket tarthatott.

feudum: katonai szolgálatért cserébe adományozott hűbérbirtok.

beneficium: hűbéri szolgáltatás fejében adott hűbérbirtok.

bencés rend: Nursiai Szent Benedek által alapított szerzetesrend.

verduni szerződés: a Frank Birodalom felosztásáról döntő megállapodás.

vikingek: skandináv kereskedők, hajósok, harcosok.

skandináv: Észak-Európából származó.

tájéoló korong: fából készült eszköz, ami a tájékozódást segítette a nyílt vizeken.

politeizmus: többistenhit. poligámia: többnejűség.

mitológia: mítoszok összessége.

mítosz: istenekről és emberfeletti képességekkel rendelkező hősökről szóló történet.

valkűrök: azok a lények, akik a csatában meghalt harcosok lelkét kísérik a Valhallába.

Valhalla: viking mennyország, ebben az asgardi palotában várják a lelkek a világvégét, hogy Odin égi seregében harcolhassanak.

cirill betűs írás: Cirill és Metód tevékenysége által,
a szláv területeken kialakult írásmód.

Latin Császárság: 1204-1261 között, a keresztes lovagok által
megalapított hatalmi berendezkedés.

lovag: nehéz fegyverzetű lovasként katonáskodó földbirtokos.

lovagi felszerelés: 20-25 kg-ot nyomott, erős ló és páncélzat, nyereg és kengyel, nehéz fegyverzet (kard, kopja = hosszú lándzsa, tör), zárt sisak, vitéz címerrel ellátott pajzs alkotta.

lovagi torna: a királyi, főúri udvarokban megrendezett vitézi párviadal.

nemes: a király által kiváltságokba részesített lovag.

apród: egy lovag szolgálatában álló, a lovagi életre testileg-szellemileg felkészülő nemes ifjú.

fegyverhordozó: háborúba vagy kalandozásra tartó lovag fegyvereit vivő tanonc.

keresztes háború: az iszlám arabok ellen, a Szentföld (Jeruzsálem) visszahódítására indított hadjárat.

keresztesek: a kereszténység lovagjai, akik ruhájukon és pajzsukon keresztet viseltek.

százéves háború: az angolok és franciák 1337-től 1453-ig tartó háborúja.

trubadúr: a lovagok vitéz tetteit megörökítő énekmondó.

lovagi erények: hűség, az adott szó megtartása, jószívűség; az egyház, a gyengék és a nők védelmezése; a legyőzöttek életének megkímélése.

„orléans-i szűz”: Jeanne d'Arc (zsán dárk) elnevezése, aki a százéves háborúban a francia nép felszabadító harcát vezette az angolok ellen, ezért Szent Johannaként is tisztelik.

lovagi eskü: a lovaggá avatás előtt tett fogadalom.

lovaggá ütés: amikor egy idősebb lovag megérintette a térdelő lovag jobb vállát.

felövezés: a lovaggá avatás másik formája, amikor a lovag megkapta övét, kardját és arany sarkantyúit.

váltásdíj: a legyőzött ellenség, fogoly szabadságának ára.

középkori városok: vastag, erős falakkal körülvett települések.

polgár: a középkori városok lakóinak elnevezése.

gótikus stílus: jellemzői a feltűnően magas templomok, csúcsíves tetőzettel, ajtókkal, vékony falakkal, hatalmas, színes ablakokkal.

céh: a feudális kézműipar szakmánként szerveződő, szervezeti kerete.

céhszabályzat: a céhek működését meghatározó elv.

kontárok: céheken kívüli iparosok.

céhmester: céhek élén álló kisiparos.

cégér: cégtábla, ami arra utalt, hogy az adott céh milyen mesterséget végez.

EZ (MÉG) NEM KELL:

humanizmus: emberközpontúság.

reneszánsz: az antik kultúra újjászületése.